

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA NÁRODOHOSPODÁŘSKÁ

Prorůstová politika USA, EU a Číny
Pro- growth Policy of the USA, EU and Cina

Student: Jan Byrtus
Vedoucí bakalářské práce: Ing. Lenka Filipová, Ph.D.

Ostrava 2016

VŠB - Technická univerzita Ostrava
Ekonomická fakulta
Katedra národohospodářská

Zadání bakalářské práce

Student:

Jan Byrtus

Studijní program:

B6202 Hospodářská politika a správa

Studijní obor:

6202R027 Národní hospodářství

Téma:

Prorůstová politika USA, EU a Číny
Pro-growth Policy of the USA, EU and China

Jazyk vypracování:

čeština

Zásady pro vypracování:

1. Úvod
  2. Teoretická východiska prorůstové politiky
  3. Strategie prorůstové politiky v USA, EU a Číně
  4. Porovnání prorůstových politik v USA, EU a Číně z hlediska jejich realizace a efektivity
  5. Závěr
- Seznam použité literatury
Seznam zkratk
Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce
Seznam příloh
Přílohy

Seznam doporučené odborné literatury:

ACEMOGLU, Daron. *Introduction to modern economic growth*. Princeton, New Jersey: Princeton University Press, 2009. ISBN 978-0-691-13292-1.

KLIKOVÁ, Christiana, Igor KOTLÁN a kol. *Hospodářská politika*. 3. vyd. Ostrava: Sokrates, 2012. ISBN 978-80-86572-76-5.

VARADZIN, František a kol. *Ekonomický rozvoj a růst*. Praha: Professional Publishing, 2004. ISBN 80-86419-61-4.

Formální náležitosti a rozsah bakalářské práce stanoví pokyny pro vypracování zveřejněné na webových stránkách fakulty.

Vedoucí bakalářské práce: **Ing. Lenka Filipová, Ph.D.**

Datum zadání: 20.11.2015

Datum odevzdání: 06.05.2016

Ing. Martin Štěpánek, Ph.D.
vedoucí katedry

prof. Dr. Ing. Dana Dluhošová
děkanka fakulty

„Prohlašuji, že jsem celou práci, včetně příloh vypracoval samostatně.“

V Ostravě dne 6.5.2016

Jan Byrtus

Jan Byrtus

Poděkování

Tímto bych chtěl poděkovat Ing. Lence Filipové, Ph.D. za věnovaný čas, cenné připomínky a odborné rady, které mi pomohly k vypracování této práce.

Obsah

1.	Úvod.....	5
2.	Teoretická východiska prorůstové politiky	7
2.1.	Klasikové a ekonomický růst.....	7
2.2.	Keynesiánské teorie růstu	8
2.3.	Neoklasická teorie růstu	10
2.4.	Nová teorie růstu.....	11
2.5.	Faktory a zdroje ekonomického růstu	12
2.6.	Meze růstu.....	14
3.	Strategie prorůstové politiky v USA, EU a Číně	15
3.1.	Evropská unie.....	15
3.1.1.	Lisabonská strategie	15
3.1.2.	Evropa 2020.....	18
3.2.	Spojené státy americké	21
3.2.1.	Americká konkurenceschopnost 2001: Silné stránky, zranitelnost a dlouhodobé priority.....	21
3.2.2.	Strategie pro americké inovace.....	24
3.3.	Čína	27
3.3.1.	Desátý pětiletý plán pro období 2001-2005.....	28
3.3.2.	Jedenáctý pětiletý plán pro období 2006-2010.....	29
3.3.3.	Dvanáctý pětiletý plán pro období 2011-2015.....	29
3.3.4.	Třináctý pětiletý plán pro období 2016-2020.....	30
3.4.	Shrnutí vybraných strategií.....	30
4.	Porovnání prorůstových politik v USA, EU a Číně z hlediska jejich realizace a efektivity.....	32
4.1.	Výsledky realizace prorůstové politiky v oblasti tempa růstu HDP a nezaměstnanosti.....	32
4.2.	Výsledky v oblasti R&D, vzdělání a environmentální politiky.....	35
5.	Závěr	42
	Seznam použité literatury	44

Monografie.....	44
Elektronické zdroje.....	45
Seznam zkratek	47
Prohlašuji, že.....	48
Seznam příloh.....	49
Přílohy	50

1. Úvod

Pro každou zemi je velmi důležité, aby se její představitelé vlády dívali při uskutečňování hospodářské politiky dále do budoucnosti a nikoli jen do doby než se budou konat nové volby. Právě touto problematikou se zabývá prorůstová politika, tedy všemi aspekty, které mohou ovlivnit ekonomiku v dlouhodobém měřítku. V této práci je nahlíženo na Evropskou unii více jako na celek než na členské státy jako samostatné suverénní země. Z toho pohledu je proto možné říci, že zde budou rozebírány přístupy k prorůstové politice tří největších ekonomik světa.

Pro efektivní uskutečňování prorůstové politiky je důležité, aby cíle a následné kroky byly pečlivě naplánovány. Plánování probíhá prostřednictvím vypracovávání strategií. Tyto strategie se mohou lišit z hlediska času, formy i rozsahu plánování. Na tyto strategie může mít mimo jiné vliv politická situace a především politický režim. Důvodem, proč jsou vypracovávány, je zajištění dlouhodobého a udržitelného ekonomického růstu a s tím spojené zvyšování životní úrovně obyvatel. Plnění těchto strategií má zajistit zemím prosperitu a konkurenční výhodu. Tvůrcům strategií by měla pomoci právě teorie prorůstové politiky, která by je měla nasměrovat k faktorům, které stimulují intenzivní ekonomický růst.

Cílem této práce je zjistit, jak se projeví různé strategie a jejich odlišné přístupy k uskutečňování prorůstové politiky na celkovém ekonomickém výstupu v relativním vyjádření. Porovnávají budou prorůstové strategie tří světových ekonomických regionů – Evropské unie, Spojených států amerických a Číny, prostřednictvím analýzy dílčích ukazatelů, které reflektují účinnost strategií v jednotlivých oblastech.

V druhé kapitole je věnována pozornost teoretickému přístupu k prorůstové politice a budou zde rozebrány jednotlivé teorie růstu. V kapitole budou shrnuty všechny faktory růstu, ke kterým dílčí teorie dospěly.

Ve třetí kapitole jsou popsány konkrétní strategie vybraných ekonomik a jejich cíle k dosažení dlouhodobého a udržitelného růstu. Na závěr budou tyto strategie srovnány mezi sebou.

Ve čtvrté kapitole jsou zhodnoceny ekonomiky pomocí ekonomických ukazatelů, které se budou týkat oblastí vyskytujících se ve vytvořených strategiích.

2. Teoretická východiska prorůstové politiky

Kliková a Kotlán (2012) tvrdí, že při uplatňování hospodářské politiky lze rozlišit dva základní koncepční přístupy. Tyto přístupy přímo vyplývají z volby tvůrců, zda budou spíše ovlivňovat hospodářský cyklus nebo dlouhodobý ekonomický růst. Tím prvním se zabývá stabilizační politika, která je více krátkodobě zaměřena a snaží se zmírnit oscilace, ke kterým v ekonomice dochází. Tou druhou je právě prorůstová politika, která má snahu svými nástroji pozitivně ovlivňovat a stimulovat dlouhodobý ekonomický růst.

Úloha stabilizační politiky bývá velmi často přeceňována. Bývá také upřednostňována u tvůrců fiskální politiky, neboť její zaměření na krátké období pomáhá při jejím uplatnění zvýšit šance na opětovné zvolení. Tato práce je však zaměřena na problematiku prorůstové politiky, a proto je v následující kapitole upřena pozornost na teorii růstu, která je s ní úzce spjata. Jak už název napovídá, teorie se snaží analyzovat růst hrubého domácího produktu (HDP) z dlouhodobého hlediska a zabývat se faktory, které přímo ovlivňují ekonomický růst (Varadzin, 2004).

2.1. Klasikové a ekonomický růst

Růstovými otázkami se zabýval již Adam Smith, který v roce 1776 vydal dílo nazvané „Pojednání o podstatě a původu bohatství národů“. Myšlenkou díla je existence přirozeného řádu, díky kterému sledování vlastních zájmů jednotlivce může vést ku prospěchu celé společnosti. Neboť hájení vlastních zájmů vede k větší efektivitě při vynakládání zdrojů (Samuelson, Nordhaus, 1995).

Nejdůležitějším poznatkem, který plyne z tohoto díla pro teorii růstu, je význam počtu obyvatel pro růst národního bohatství. Tím však dojde pouze k růstu ekonomiky jako celku. Samotná ekonomická úroveň, respektive výstup na pracovníka, se ovšem nijak nezmění (Čihák, Holub, 2000).

Dalším důležitým faktorem růstu je tzv. akumulace kapitálu, která v tu dobu byla možná jenom za přispění třídy kapitalistů, kteří měli své uspořené peníze dále investovat (Samuelson, Nordhaus, 1995).

V neposlední řadě se Smith věnoval ve svém díle myšlenkám dělby práce a to jak na úrovni národní tak i na té mezinárodní. Ta má za následek zvyšování produktivity práce, která vede ke zvyšování ekonomické úrovně. Aby však byla dělba práce co nejúčinnější a to zejména ta na úrovni mezinárodní, je potřeba, aby existovala svoboda obchodu. Proto se Smith ztotožňoval s přístupem laissezfaire, který spočíval v zajištění volného obchodu (řízení neviditelnou rukou trhu) a minimalistické role státu, která spočívala v ochraně soukromého vlastnictví a konkurence (Čihák, Holub, 2000).

Následovníkem Adama Smitha byl David Ricardo, který také přikládal velký význam akumulaci kapitálu, ale kromě toho zdůraznil významnou roli technického pokroku. Mezi další klasické autory lze zařadit T. R. Malthuse, který došel k závěru, že při vyčerpání půdy povede růst populace k poklesu produktu na obyvatele. To se projeví poklesem mezd pracovníků, kteří se ocitnou na hranici životního minima (Kotlán et al, 2001).

2.2. Keynesiánské teorie růstu

Harrod a Domar jsou považováni za autory vůbec prvních modelů ekonomického růstu. Tyto dva ekonomy spojuje společný závěr, kterého dosáhli i přes odlišný postup. A proto bývají jejich modely vysvětlovány často společně (Kliková, Kotlán, 2006).

Harrodův-Domarův model je označován za keynesiánský, protože vychází z principů J. M. Keynese. Pracuje se v něm především s aktivní rolí peněz, principem efektivní poptávky a pojetím úspor (Varadzin, 2004).

Jak uvádí Kliková a Kotlán (2006), základním problémem je, že model růstu by měl být zaměřený dlouhodobě. S dlouhým obdobím keynesiánci však vůbec nepočítali. Proto muselo dojít k dynamizaci Keynesovy teorie a propojení teorie růstu s krátkodobou nerovnováhou.

Rozdíl mezi oběma modely spočívá v tom, že Harrod využívá při svém modelování principu akcelerace. Jinými slovy využívá závislosti investic na důchodu. Zatímco Domar vychází z multiplikačního principu, tzn. ze závislosti důchodu na investicích. Oba modely vychází ze základního předpokladu, že úspory se rovnají investicím, kdy rozhodující úlohu v přeměně úspor na investice má stát. Dále je nutné si uvědomit, že mezní sklon

k úsporám, tempo růstu pracovních sil i kapitálová náročnost výroby by měli být konstantní. Předpokládána byla také existence nulové elasticity a substituce mezi výrobními faktory (Varadzin, 2004), (Kliková, Kotlán, 2006).

Harrod definoval tři různá tempa růstu, prostřednictvím kterých chtěl dokázat dlouhodobou neudržitelnost stability ekonomického systému.

- **Skutečné tempo růstu** je dáno podílem míry úspor ke spotřebě. Jedná se o tempo růstu, kterého ekonomika opravdu dosahuje.
- **Zaručené tempo růstu** je určené podílem míry úspor a kapitálové vybavenosti výroby. Lze z něho vyčíst, jaká je kapacita ekonomiky.
- **Přirozené tempo růstu** je dáno součtem tempa růstu pracovní síly a technického pokroku.

Závěrem je, že se ekonomika nachází v rovnováze pouze tehdy, pokud se tyto tři tempa růstu sobě rovnají. Pravděpodobnost, že by se skutečné, zaručené i přirozené tempo růstu navzájem rovnaly, je malá. Proto Harrod tvrdí, že dlouhodobý stabilní růst je v ekonomice nemožný a tím se snaží zpochybnit i samotný kapitalismus. Z tohoto důvodu se tomuto v ekonomii říká „rovnováha na ostří nože“ (Kliková, Kotlán, 2006).

Příklady toho, co se v ekonomice děje, když nejsou tempa růstu v rovnováze, nám uvádí Varadzin (2004).

- Jestliže je zaručené tempo větší, než to skutečné, znamená to, že investice jsou větší než úspory a to se následně projeví v nárůstu cenové hladiny. Následný tlak na podnikatele, aby zvýšili své investice, dál prohlubuje inflaci a nerovnováha se zvyšuje.
- Opačný stav, kdy zaručené tempo je menší než skutečné, se projeví ve vyšší nezaměstnanosti a nevyužití výrobních kapacit, což vede dále ke snižování investic.
- Pokud zaručené tempo růstu je vyšší než přirozené, tak existuje v ekonomice nerovnováha a část úspor nelze přeměnit v investice. To se projeví v nedostatku pracovní síly a v realizaci technického pokroku.

- Když je zaručené tempo nižší než přirozené, tak není využívána část pracovní síly i technického pokroku z důvodu nedostatku úspor.

2.3. Neoklasická teorie růstu

Kliková a Kotlán (2012) ve své knize vysvětlují, že neoklasické modely vycházejí z neoklasické produkční funkce. Ta je sestavena z faktorů, které by měly mít podle neoklasiků na ekonomický růst vliv. Jedná se o kapitál, pracovní sílu a půdu, kde jsou jejich změny následně multiplikovány jejich mezní produktivitou (Varadzin, 2004).

Kliková a Kotlán (2012) tvrdí, že tato teorie vychází ze dvou předpokladů. Dokonalá substituce mezi jednotlivými výrobními faktory a i sebemenší změna faktorů vyvolá změnu v celkovém výstupu.

Nejznámějším neoklasickým modelem je model Roberta Solowa a Trevora Swana, zkráceně Solowův-Swanův model. Hlavní význam spočívá v úloze úspor, kapitálové akumulaci, populační expanzi a v neposlední řadě na technickém pokroku. Základem tohoto modelu je předpoklad, že je ekonomika uzavřená a neexistuje státní sektor. Autoři už se dále nezabývali růstem celkového reálného důchodu, ale zajímal je pouze růst na osobu, jinými slovy růst průměrné produktivity práce (Y/L) (Varadzin, 2004).

Nejdůležitějším předpokladem pro závěry Solowa a Swana je klesající výnos z kapitálu, což znamená, že každá další vynaložená jednotka kapitálu vyjádřená na obyvatele povede k menšímu růstu produktu na obyvatele. Tak se také autoři dostali do situace, kterou nazvali stálý stav. Ten nastává, pokud už dodatečná jednotka kapitálu nepřinese žádný efekt a výsledný výstup se vůbec nezmění. V takovém případě by měla investice do kapitálu smysl jedině, pokud by bylo potřeba vybavit nového pracovníka, či pokud by vzrostl technický pokrok, který také můžeme chápat jako růst produktivity práce nebo náhradou za amortizovaný kapitál (Kliková, Kotlán, 2012).

Jak Kliková a Kotlán (2012) uvádí, závěrem Solowova modelu je, že ekonomický růst je dán technologickým pokrokem, i když je zde chápán pouze exogenně a není vysvětlen v rámci modelu. Dalším závěrem modelu je, že bude docházet k transferu kapitálu z důvodu rozdílných mezních výnosů z bohatších zemí do chudých a jejich ekonomiky budou vzájemně konvergovat. Důvod, proč se neoklasikové domnívali, že bude

docházet ke konvergenci, byl prostý. Je jasné, že se vyplatí investovat spíše do té země, kde je menší akumulace kapitálu a projeví se větším výstupem produkce. Ve skutečnosti se však s konvergencí ekonomik setkáváme zřídka, proto bylo jasné, že musí dojít k vysvětlení, proč tomu tak je. A toho se dočkáme právě u nové teorie růstu.

2.4. Nová teorie růstu

O teorii růstu a jeho zdrojích se začíná znovu zvyšovat zájem zhruba od poloviny 80. let minulého století. Toto období spojujeme se vznikem nové teorie růstu. Za hlavní představitele této teorie považujeme například Paula Romera nebo Roberta Lucase a mnoho dalších. Tito ekonomové, kteří vycházeli z neoklasického modelu, se snažili doplnit jej tak, aby dospěli k odpovědi, proč se realita často neshoduje se závěry Solowova-Swanova modelu. Hlavní příčinu viděli v nedostatečném vysvětlení zdrojů ekonomického růstu především v části, kde se počítá s technologickým pokrokem. Řešení hledali v jeho exogenním pojetí, které považovali za nedostatečné. Proto se rozhodli přijít s novým modelem, tzv. endogenním modelem růstu, který se snaží vysvětlit zdroje růstu uvnitř modelu. Proto se také někdy této teorii říká teorie endogenního růstu (Acemoglu, 2009).

V rámci nové teorie dělíme modely endogenního ekonomického růstu na:

- **Modely bez technického pokroku.**
- **Modely s technickým pokrokem.**

Mezi modely bez technického pokroku řadíme dva typy. Prvním typem jsou AK modely, kde hlavním zdrojem růstu je akumulace fyzického kapitálu. Tím druhým typem jsou modely s lidským kapitálem. Zde už zdrojem růstu není pouze fyzický kapitál, ale je zde zahrnuta i akumulace lidského kapitálu. V modelech, kde se pracuje s technologickým pokrokem, se nepovažuje za hlavní hnací sílu ekonomického růstu kapitál, nýbrž znalosti ve formě technologického pokroku (Čihák, Holub, 2000).

Lucasův model

Lucasův model, kterému se také někdy říká dvou sektorový, se skládá ze sektoru spotřebních a kapitálových statků a hlavně ze sektoru, jehož základem jsou investice do

lidského kapitálu. Ty mají dva efekty. První, interní efekt, který spočívá v růstu produktivity daného pracovníka a druhý, externí efekt, při kterém roste produktivita i ostatním pracovníkům. Lidský kapitál podle Lucase dokáže zvýšit produktivitu jak práce, tak i fyzického kapitálu. Z toho vyplývá, že tempo růstu je v tomto modelu dáno tempem růstu lidského kapitálu (Samuelson, Nordhaus, 1991).

Romerův model

Model Paula Romera se zakládá na několika základních předpokladech. Jedním z nich je předpoklad, že zvyšování zásob povede ke zvyšování zásob znalostí. Druhý spočívá v tom, že znalosti se považují za veřejný statek a jsou produktem jednotlivých firem. Tyto znalosti se pak dále přenášejí do celé ekonomiky. Akumulace znalostí tak táhne dlouhodobý ekonomický růst. Celková produktivita ekonomiky tak záleží hlavně na úrovni technologií a jejich pokroku, který je ovlivněn rozsahem znalostí celé ekonomiky (Samuelson, Nordhaus, 1991).

2.5. Faktory a zdroje ekonomického růstu

Na základě teorií růstu je možné shrnout faktory růstu. Podpora jejich akumulace a efektivního využití patří k základním kritériím a cílům prorůstové politiky.

Pokud se má zvýšit produkce ekonomiky, je možné toho velice snadno dosáhnout pomocí kvantitativních změn. Mezi takové změny lze zařadit nárůst pracovní síly. Nárůstem této veličiny se sice zvýší kapacita ekonomiky, to ovšem nebude platit pro její úroveň. Zvýšení úrovně ekonomiky lze dosáhnout pomocí jiných faktorů, jako je např. růst míry úspor, který povede prostřednictvím růstu investic, k nárůstu akumulace kapitálu. To je možné však jen do té doby, dokud se ekonomika nedostane do stálého stavu. Krátkodobě lze zvýšit ekonomický růst prostřednictvím vládní spotřeby. Tento faktor však dokáže být velice zrádný, jelikož empirické práce dokládají, že dlouhodobě existuje negativní korelace mezi růstem vládní spotřeby a ekonomickým růstem. Logicky se tento krok ani neshoduje s prorůstovou politikou. Negativní účinky jsou prokázány také u inflace, respektive u její variability. Naopak pozitivně se projevuje nárůst očekávané délky života, která reflektuje vysoké investice ve zdravotnictví a dobré pracovní podmínky (Kliková, Kotlán, 2012).

Daleko důležitější se jeví pro ekonomiku a její dlouhodobý růst faktory kvalitativní. Tím asi nejzákladnějším činitelem, který zvyšuje produktivitu výrobních faktorů, je technický pokrok. Dalším je lidský kapitál, který označuje veškeré znalosti a dovednosti. Zvýšením podílu lidského kapitálu lze lépe využít stávajícího fyzického kapitálu, to dále vede ke zlepšení ekonomického systému i produktivity práce. Výhody v podobě specializace, dělby práce a mezinárodního transferu technologií do ekonomiky přináší zahraniční obchod. Proto existuje snaha zvyšovat míru otevřenosti ekonomiky, která vede k vyššímu ekonomickému růstu. V neposlední řadě mezi kvalitativní faktory řadíme i rozvoj finančních trhů, díky kterému dochází k lepší alokaci zdrojů (Kliková, Kotlán, 2012).

Dalšími Faktory ekonomického růstu jsou podle Acemoglu (2009) faktory fundamentální:

- **Náhoda** se dá chápat jako několik základních příčin, které vysvětlují rozdílnou hospodářskou výkonnost mezi jinak identickými zeměmi (například schopnosti přijetí nových technologií).
- **Přírodní faktory** jsou dány fyzickým, zeměpisným a ekologickým prostředím. Je zde zahrnuta kvalita půdy, která může ovlivnit růst prostřednictvím zemědělské produktivity. Dále to mohou být přírodní zdroje, které přímo přispívají k bohatství národa a mohou usnadnit industrializaci. Klimatické podmínky, které mohou mít vliv například na produktivitu práce. Mezi důležité faktory patří také poloha země, která má vliv na náklady na dopravu nebo komunikaci. A životní prostředí, které působí na lidské zdraví, produktivitu, fyzický a lidský kapitál.
- **Institucionální faktory** jsou jinými slovy pravidla, předpisy, zákony a politické vedení, které mají vliv na ekonomickou motivaci k investování do technologií, fyzického a lidského kapitálu. Hlavní rozdíl díky, kterému se institucionální faktory odlišují od náhody a faktorů přírodních, spočívá v tom, že je ovlivňován faktorem sociálním a člověk tyto institucionální podmínky může měnit.
- **Kultura** jsou všechny hodnoty, přesvědčení a preference, které ovlivňují individuální ekonomické chování. Typickým příkladem je náboženské vyznání. Rozdíly v preferencích mohou být dokonce významnější, než předešlé faktory. Kultura může

ovlivňovat důvěru a míru spolupráce mezi lidmi, což jsou důležité faktory pro výrobní činnosti, které mají dopad na růst ekonomické výkonnosti.

2.6. Meze růstu

Kliková a Kotlán (2012) uvádí, že existují i alternativy k cíli dlouhodobého dosahování co nejvyššího ekonomického růstu. Mezi takové alternativy je možno zařadit např. teorii nulového ekonomického růstu. Tato teorie je spojena s tzv. Římským klubem. Jedná se o skupinu podnikatelů státníků a vědců, kteří se podíleli na vzniku této teorie. Jejich snahou bylo dokázat, že existují limity dalšího zvyšování růstu, jako je např. vyčerpání půdy, nedostatek surovin, regenerace životního prostředí, růstu populace atd. Reakcí na tyto problémy se stalo dílo od manželů Meadowsových s názvem *Meze Růstu*, které má lidi varovat před hrozící krizí, která by mohla mít katastrofické účinky. Autoři jsou toho názoru, že jediná možnost, jak se této situaci vyhnout, je stabilizovat růst populace, vyvarovat se nadměrnému využívání přírodních zdrojů, a snížit úroveň znečištění a průmyslové výroby na obyvatele.

K tomuto tématu vyšlo o 20 let později ještě jedno dílo s názvem *Překročení mezí*. Tato kniha je opět varováním pro lidi před procesy, které rostou exponenciálně, a proto se může stát, že si lidé překročení mezí všimnou až příliš pozdě. Dílo je doplněné o závěrečné řešení, ve kterém motivuje k tomu, aby se hledaly nové cesty obnovitelných zdrojů, aby se lidé začali chovat zodpovědněji a ohleduplněji. Protože jediné taková společnost bude trvale udržitelná (Meadows, 1995).

Tento názor je kritizován např. v práci (Hampl, 2004). Autor zde upozorňuje na skutečnost, že časové prognózy mezí se u prvního díla nevyplnily. Autor dále tvrdí, že přírodní zdroje nemohou být omezené, jelikož lidské poznání a technický pokrok "vytvářejí" nové přírodní zdroje. Hampl se snaží uklidnit všechny, kteří se obávají vyčerpání zdrojů a tvrdí, že se o to postará neviditelná ruka trhu (Hampl, 2004).

3. Strategie prorůstové politiky v USA, EU a Číně

3.1. Evropská unie

Evropská unie v devadesátých letech minulého století čelila mnoha velkým rozhodnutím a výzvám. Podařilo se ji dosáhnout mnoha kladných výsledků v oblasti integrace, zejména ve věcech vnitřního trhu. Podařilo se liberalizovat telekomunikační a energetické trhy. Byla dokonce zahájena změna na hospodářskou a měnovou unii, která vyvrcholila zavedením společné měny. Výsledkem byla nízká míra inflace, nízké úrokové míry a příznivé platební bilance. Na straně druhé se však unie potýkala s poměrně vysokou mírou nezaměstnanosti. Uvádělo se až 15 milionů nezaměstnaných lidí s přispěním skutečnosti, že na trhu práce je nedostatečné zapojení žen a starších osob. Další slabou stránkou byl nedostatečně rozvinutý sektor služeb a oblast informačních a komunikačních technologií (BusinessInfo 2003).

3.1.1. Lisabonská strategie

V březnu roku 2000 byla přijata Lisabonská strategie Evropskou radou na summitu v portugalském Lisabonu. Tento ambiciózní plán, byl reakcí na nepříznivý vývoj v Evropské unii a měl pomoci vyrovnat se v oblasti ekonomické výkonnosti a konkurenceschopnosti hlavním obchodním rivalům USA a Japonsku (Evropská komise, 2004). Z toho důvodu byl hlavní cíl v dokumentu Lisabonské strategie formulován takto:

„Evropská unie se stane do roku 2010 nejkonkurenceschopnějším a nejdynamičtějším, na znalostech založeným hospodářským prostorem světa.... prostorem, který je s to dosahovat trvalého hospodářského růstu, prostorem s početnějšími a lepšími pracovními místy a větší soudržností.“ (Klváčová 2006, str. 12.)

Na počátku se tato strategie týkala pouze pilíře ekonomického, jehož hlavním záměrem bylo vytvořit ekonomiku, která by byla vysoce konkurenceschopná. Později však byla doplněna i o pilíř sociální, kde se tvůrci této strategie zaměřili na zaměstnanost a sociální soudržnost. Nakonec byl připojen i pilíř ekologický, který si kladl za cíl udržitelný

rozvoj. Tyto tři pilíře tvoří obecný rámec, ze kterého vycházejí další směry, kterými by se měly členské země dále ubírat.

Mezi tyto směry patří:

- Informační společnost pro všechny
- Vytvoření evropského výzkumného prostoru
- Odstranění překážek pro podnikání, zejména pro malé střední podniky
- Ekonomická reforma spojená s dokončováním vnitřního trhu
- Vytvoření integrovaných finančních trhů
- Lepší koordinace makroekonomických politik
- Aktivní politika zaměstnanosti
- Modernizace evropského sociálního modelu

O rok později se k nim na zasedání Evropské rady ve Stockholmu přidal ještě poslední směr:

- Udržitelný rozvoj a kvalita života (Evropská komise, 2004).

Realizace strategie se obešla bez budování nových institucí. Její průběh každým rokem zhodnotila evropská rada a mimo to se vypracovávala zpráva tzv. scoreboard a zpráva o konkurenčním postavení EU. Koncem roku 2004 byla předložena tzv. Kokova zpráva. Tento název získala po nizozemském premiérovi Wim Kokovi, který vedl skupinu odborníků, jejichž úkolem bylo zhodnotit dosavadní výsledky Lisabonské strategie a doporučit další postup ke splnění vytyčených cílů (MPO, 2006). Kritický postoj zprávy byl zaměřen především na neúspěšné počínání v oblasti zaměstnanosti, kde se podařilo dosáhnout jen malých úspěchů v podobě nových pracovních míst, výzkumu a vývoje, dále vývoje HDP, kde došlo ke stagnaci a také kritizuje pomalý postup ekonomických a sociálních reforem. Hlavní příčina neúspěchu je spatřována nejen ve zhoršených podmínkách světové ekonomiky, ale hlavně v nedostatku rozhodnosti a politické vůle členských zemí k provádění reforem (Stach, 2004). Proto Koková zpráva obsahuje také návrh na odstranění dosavadních překážek při realizování programu. Lisabonská strategie se stala mnohem naléhavější než v době jejího přijetí, neboť obchodním rivalem se kromě USA stala také Čína a Indie (MPO, 2006).

Hlavní doporučení se vztahuje na pět základních oblastí:

- Vytvoření společnosti založené na znalostech
- Dověření jednotného vnitřního trhu a podpory soutěže
- Příznivé prostředí pro podnikání
- Pružný integrovaný a efektivní trh práce
- Ochrana životního prostředí a udržitelný rozvoj (MPO, 2006).

Z toho dále vycházela Komise, která se pokusila odstranit nedostatky původní strategie. Vyšla zpráva, která se týkala deseti prioritních oblastí zařazených do třech základních bloků:

- Evropa - atraktivnější místo pro investice a práci
  - o Dokončení jednotného vnitřního trhu
  - o Zabezpečení otevřených a konkurenčních evropských trhů
  - o Zdokonalení evropské i vládní regulace a snížení administrativních nákladů
  - o Rozšíření a zdokonalení infrastruktury EU
- Znalosti a inovace pro růst
  - o Zvýšení investic na vědu a výzkum - 3 % HDP
  - o Zjednodušení příjmu informací, komunikačních technologií a využívání udržitelných zdrojů
  - o Přispění k větší a silnější průmyslové základně
- Vytváření většího množství kvalitních pracovních míst
  - o Snížení nezaměstnanosti mládeže, modernizace sociálního systému zabezpečení
  - o Zvýšení flexibility pracovníků, podniků a trhů práce
  - o Zvýšení investic do lidského kapitálu (Proculature, 2005).

Základní cíl této strategie, který si Evropská unie vytyčila (učinit z EU nejkonkurenceschopnější, nejdynamičtější a znalostně nejvyspělejší ekonomiku světa, schopnou udržitelného růstu, s více a kvalitnějšími pracovními místy a větší sociální soudržností), se nepodařilo v uplynulých deseti letech splnit. Lisabonská strategie přinesla v tomto ohledu pouze dílčí úspěchy. Příčiny neúspěchu lze hledat ve vypuknutí světové hospodářské krize, která znehodnotila dosažený pokrok. Jako velkým problémem se ukázala být nedostatečná připravenost Evropské unie na krizi. Na řadu proto přišla nová strategie nazvaná Evropa 2020, která měla najít recept na staré chyby, ale také navázat na dílčí úspěchy Lisabonské strategie (Malý, Mráček, 2011).

3.1.2. Evropa 2020

Evropa 2020 je strategie EU, která se snaží navázat na výsledky již aplikované Lisabonské strategie. Schválena byla Evropskou radou 17. června 2010. Jejím hlavním cílem je nastartovat nový ekonomický růst, který by pomohl ukončit probíhající krizi (Evropská komise, 2016). Pokud byly určité indikátory hodnoceny před lisabonskou strategií jako silné stránky unie, nyní jsou v důsledku krize považovány za stránky spíše slabé. Myšlena je tím především makroekonomická situace, která již není tak dobrá jako v období před krizí. Dalším důležitým úkolem, který před Evropskou unií stojí je reakce na aktuální problémy, jako je globalizace, zvyšující se tlak na zdroje a stárnutí populace. Řešením je strategie, která pomůže vytvořit z EU v průběhu deseti let inteligentní a udržitelnou ekonomiku. Je důležité, aby dále podporovala začlenění a vykazovala vysokou úroveň zaměstnanosti, produktivity a sociální soudržnosti (Evropská komise, 2010).

Hlavní tři vzájemně se posilující priority strategie jsou:

- **Inteligentní růst** - rozvoj založený na znalostech, výzkumu a inovacích
- **Udržitelný růst** - podpora konkurenceschopnější a ekologičtější ekonomiky, která by byla méně náročná na zdroje
- **Růst podporující začlenění** - podpora ekonomiky s vysokou zaměstnaností, vyznačující se hospodářskou, sociální a územní soudržností

V rámci těchto tří priorit stanovila komise dalších pět cílů, které vymezují, čeho by měla EU do roku 2020 dosáhnout:

- Míra zaměstnanosti - 75 % (lidé ve věku od 20 do 64 let)
- Velikost investic do vědy a výzkumu - 3 % HDP
- V oblasti klimatu a energie platí cíl 20-20-20
  - Snížení emisí skleníkových plynů o 20 % (o 30 % pokud budou příznivé podmínky)
  - Podíl energie z obnovitelných zdrojů - 20 %
  - Zvýšení energetické účinnosti o 20 %
- Podíl dětí s předčasně ukončenou docházkou menší než 10 %
  - Podíl mladší generace s dosaženým vzděláním na terciární úrovni - 40 %
- Snížení množství osob ohrožených chudobou a sociálním vyloučením o 20 milionů

Každý stát si tyto cíle převede do podoby vnitrostátních cílů a směrů, aby si mohl tuto strategii přizpůsobit vlastní aktuální situaci. Každý stát má proto přímou zodpovědnost za implementaci těchto cílů a koordinaci národních programů na podporu reforem. K naplnění strategie a dosažení vytyčených kolektivních výsledků slouží každoroční zpětná vazba v podobě doporučení komise (Evropská komise, 2010).

Komise dále připojuje sedm stěžejních iniciativ, které by měly pomoci dosáhnout stanovených priorit a cílů:

- **Inovace v Unii**, které mají zajistit lepší podmínky a přístup k financování vědy, výzkumu, vývoje a tím zajistit aplikaci inovativních nápadů na reálné výrobky a služby, které by umožnily vytvářet nová pracovní místa. Je potřeba posílit jednotlivé články inovací od základního výzkumu až po uvedení na trh. Dále je nutné přetransformovat politiku výzkumu na aktuální výzvy, kterým naše společnost čelí, jako jsou změny klimatu, efektivní nakládání se zdroji a energiemi, zdraví, demografické změny atd.
- **Mládež v pohybu**, jenž se snaží zefektivnit systém vzdělávání a přístupu mladých lidí na pracovní trh. Důležitým bodem je také zvýšení kvality všech úrovní vzdělávání a

odborné přípravy, která by podporovala mobilitu studentů, spravedlivý přístup a zlepšila situaci v oblasti zaměstnanosti mladých lidí.

- **Digitální program pro Evropu** je iniciativou, která má za úkol pomocí superrychlého internetu a interoperabilních aplikací zajistit jednotný digitální trh, využívaný domácnostmi i podniky.
- **Evropa méně náročná na zdroje** se snaží o hospodářský růst založený na efektivním využívání obnovitelných zdrojů energie s nízkou produkcí uhlíku. Dále si klade za cíl modernizovat odvětví dopravy a s tím spojené snížení emise CO₂, zvýšit konkurenceschopnost a energetickou bezpečnost.
- **Průmyslová politika pro éru globalizace** je iniciativa na podporu průmyslu a podnikatelského prostředí, zejména pro malé a střední podniky postižené hospodářskou krizí. Zaměřuje se na změnu a modernizaci průmyslových odvětví, u kterých je zapotřebí přizpůsobit se globalizačním změnám náročnějším na ekologické hospodářství a na zvýšení konkurenceschopnosti.
- **Program pro nové dovednosti a pracovní místa** se zaměřuje na modernizaci pracovních trhů, rozvoj pracovních dovedností občanů a posílení postavení občanů na trhu práce. Pomáhá snížit nezaměstnanost a zátěž sociálních systémů, mimo jiné prostřednictvím mobility pracovních sil.
- **Evropská platforma pro boj proti chudobě** zajišťuje hospodářskou, sociální a územní soudržnost, mimo jiné formou seznámení se základními právy osob trpících chudobou a sociálním vyloučením. Dále je snahou umožnit těmto lidem důstojně žít a aktivně se zapojovat do společnosti.

Tyto iniciativy se stávají závazné jak pro Evropskou unii, tak pro všechny členské státy. Jednotlivým zemím budou předána doporučení a v případě, že daná země zareaguje nepřiměřeně, bude vydáno varování na politické úrovni. Plnou zodpovědnost za tuto strategii nese Evropská rada. Komise má za úkol sledovat pokrok a vydávat návrhy směru, kterým by se měli činnosti ubírat. Evropský parlament zastává funkci vůdčí síly, která mobilizuje občany a podílí se na tvorbě právních předpisů (Evropská komise, 2010).

3.2. Spojené státy americké

3.2.1. Americká konkurenceschopnost 2001: Silné stránky, zranitelnost a dlouhodobé priority

Tato zpráva vydaná radou pro konkurenceschopnost v roce 2001, byla vybrána záměrně jako kontrast k Lisabonské strategii. Zaměřuje se na výzvy, které pomohou USA k dlouhodobé ekonomické prosperitě. Tento dokument je strukturován do 4 oddílů. První oddíl shrnuje příčiny oživení americké prosperity. Druhý oddíl upozorňuje na přetrvávající slabá místa, která mohou narušovat dlouhodobý hospodářský růst. Třetí se dívá na americkou ekonomiku z globálního pohledu a čtvrtý zkoumá politické priority k udržení dlouhodobých konkurenčních výhod (White House, 2016).

Příčiny oživení americké prosperity

Nejdelší expanze v historii národa přinesla vysoký hospodářský růst po roce 1995. Růst na obyvatele dosáhl nejvyšší úrovně za posledních 40 let. Tím se nepotvrdily predikce, že by se světové průmyslové ekonomiky, jako jsou evropské, asijské a ekonomika USA měly přibližovat. Ve skutečnosti se jim podařilo do konce 90. let zvýšit vedoucí postavení v životní úrovni měřenou HDP na obyvatele. Toto ekonomické oživení odrazilo dopad tří faktorů - rostoucí příliv pracovních sil, masivní úroveň kapitálových investic, a rychlé zvýšení produktivity. Každý z těchto faktorů představoval zhruba jednu třetinu růstu HDP. Pracovní síla vzrostla ze zhruba 115 milionů v roce 1985 na 140 milionů v roce 2000. Míra nezaměstnanosti na konci 90. let klesla na 4,2%. Míra nezaměstnanosti v USA patří mezi nejnižší v průmyslovém světě. Po roce 1995 byl průměrný roční růst kapitálových investic 4%, což bylo o celý procentní bod více než v předchozím desetiletí a posunula USA do popředí na mezinárodním poli kapitálových investic v přepočtu na jednoho pracovníka. Nejrychleji rostoucí složkou kapitálových investic bylo vybavení informačních technologií (IT) a software, u kterých od roku 1985 do roku 1999 byl nárůst téměř šestinásobný a jejich podíl na celkových nebytových investicích byl více než 43 %. Po roce 1995 byl v USA dosažen nejvyšší možný růst produktivity, jinými slovy zde byla plná zaměstnanost bez inflačních tlaků. V letech 1990 a 1998 vzniklo téměř 5,3 milionu nových firem, především high-tech společností a malých

fírem poskytujících služby. Nové firmy zajišťovaly jednu třetinu z 10 milionů nových pracovních míst vytvořených mezi lety 1990 až 1997 a byly jedním z tahounů růstu kapitálových investic. USA také držela světové prvenství v množství uznaných patentů.

Slabá místa americké ekonomiky

Největším problémem USA se zdá být nerovnoměrné postavení amerických domácností v oblasti příjmů. V průběhu osmdesátých a devadesátých let se muselo 40 % amerických domácností vypořádat s poklesem svých reálných příjmů. Mezera mezi domácnostmi v horní příjmové skupině a spodní se stále zvětšuje. Je už větší než v jakékoliv jiné průmyslové zemi. Tato asymetrie upozorňuje na nedostatečné dovednosti a vzdělání pracovní síly. To je znepokojující nejen z pohledu sociálního, ale i z pohledu produktivity a hospodářského růstu. Příjmová nerovnováha je také spojena s dosaženým vzděláním. V roce 1979 průměrný vysokoškolský absolvent vydělal o 38 % více než středoškolský. V roce 1998 už to bylo 71 %. Reálný týdenní výdělek pracovníků, kteří nemají ani maturitu, klesl z 462 \$ v roce 1979 na 337 \$ v roce 1998. Dalším problémem USA byl růst investic do vědy a výzkumu, který sice byl stále kladný, ale nebyl tak výrazný jako v letech předešlých. Dále se USA potýkalo s nedostatečně velkou podporou důležitých oborů výzkumu, jako je např. matematika, technické nebo přírodovědecké obory a obory zaměřené na počítače. Tento trend se projevuje i v poklesu počtu vysokoškolských titulů v těchto důležitých oborech. Další slabou stránkou americké ekonomiky je nízká míra osobních úspor a vysoký deficit běžného účtu, který v roce 2000 přesáhl 4 % HDP.

Globální postavení USA

Kvalifikovaní a technicky vzdělaní pracovníci jsou důležití pro konkurenceschopnost národa ze dvou hlavních důvodů. Za prvé přispívají k posunu směrem k produktivnějším a technologicky náročnějším činnostem, které podporují vyšší mzdy. Za druhé pomáhají zachovat domácí investice a přilákat ty nadnárodní. Proto je znepokojující, že zatímco věda a inženýrské tituly ve Spojených státech klesají, v jiných zemích naopak rostou.

Informační technologie byly nezbytnou součástí americké dominance nad zbytkem světa. Tato výhoda se však pomalu začíná ztenčovat a mnoho zemí začalo s

masivním investováním do informačních technologií. Sofistikovanost informační infrastruktury postupuje v některých zemích takovým tempem, že pomalu začali ohrožovat vedení Spojených států. Tento jev lze pozorovat na obrovském tempu růstu nových uživatelů internetu. Tato síť pomáhá k větší ekonomické efektivitě a k novým obchodním příležitostem po celém světě. V řadě vyspělých i v těch méně vyspělých zemích se zvyšují investice na vědu a výzkum, ty rostou dokonce rychleji než v USA. Tento trend lze vypožorovat i v narůstající kvalitě nově vydaných zahraničních patentů.

Doporučení priorit pro udržení konkurenceschopnosti

Níže jsou uvedeny základní priority, vypracované radou pro konkurenceschopnost v rámci tohoto dokumentu, které měly posloužit vládě jako doporučení kroků k udržení dlouhodobých konkurenčních výhod. Tyto priority jsou sestaveny ve čtyřech základních pilířích.

Vedení ve vědě a technologii

- Zvýšit investice do vědy a výzkumu.
- Posílit podporu důležitých oborů, které byly zanedbány.
- Zvýšit zásobu amerických vědců a inženýrů.
  - Inovovat K-12 (termín pro vzdělávací systém používaný v různých zemích mimo jiné i v USA, K-vyjadřuje mateřskou školu, 12- vyjadřuje počet let primárního a sekundárního vzdělání) matematiku a přírodovědné vzdělání.
  - Rozšíření vědy a inženýrství zahrnující ženy a menšiny.
  - Motivovat vysokoškolské instituce ke zvýšení počtu absolventů vědeckých a technických oborů.
- Modernizovat národní výzkumnou infrastrukturu.

Zvýšení celkové pracovní síly a dovednosti

- Zlepšit vzdělání v oblasti matematiky a vědy.
- Poskytnout informační technologie všem studentům.
- Zvýšit počet zapsaných studentů ze zastoupených menšin k vyššímu odbornému vzdělání.

- Zjednodušit přístup k vysokoškolskému vzdělání studentům z nízkorozpočtových rodin.
- Rozšířit možnosti vzdělávání zaměstnancům.

Dovednosti a nová demografická realita

- Zapojit více občanů do pracovního procesu.
  - Zaměstnat nezaměstnané nebo částečně nezaměstnané.
  - Zapojit starší pracovníky.
- Zvýšit pracovní produktivitu.
  - Zvýšit investice do technologií, školení a vzdělání.

Posílení regionálních inovačních klastrů

- Rozšířit oblast konkurenceschopnosti a inovační politiky na regionální úrovni.
- Podpora iniciativ a organizací, které zvyšují a mobilizují aktiva klastrů.
- Zaměřit se na efektivní postupy v politice rozvoje klastrů (Porter a Opsal, 2001).

3.2.2. Strategie pro americké inovace

V září v roce 2009 byla poprvé realizována Strategie amerických inovací, která se dočkala svojí aktualizace v roce 2011 a 2015. V této strategii bylo kladeno za cíl podpořit inovace a zvýšit všeobecnou prosperitu, pomocí investic do základních stavebních kamenů dlouhodobého ekonomického růstu. Těmi základními stavebními kameny byl myšlen například výzkum, lidský kapitál, fyzická a hi-tech infrastruktura. Dále bylo snahou vytvoření správného prostředí pro investice v soukromém sektoru a využití inovací v nejrůznějších oblastech jako je energetika nebo školství. V neposlední řadě bylo nezbytné podstoupit reformy na institucionální úrovni a zdokonalit práci vlády, která by měla více zaměřit svou pozornost na podporu hospodářského růstu a čelit výzvám nového století (White House, 2011). Konkrétní kroky, které strategie amerických inovací doporučovala, jsou v této práci uvedeny níže a jsou rozděleny do třech bloků.

První blok, který byl tvůrci nazván - **Investice do základních stavebních kamenů inovací (pracovní síla, infrastruktura věda a výzkum)** má následující podobu.

- **Vychovat kvalifikovanou a vysoce konkurenceschopnou pracovní sílu.** Základem bylo podniknout kroky ke zlepšení vzdělávacího systému od raného vzdělávání, až po vzdělávání na vysokých školách, k propojení veřejného a soukromého sektoru a zajištění lepšího školení občanů všech věkových skupin pro moderní pracovní místa.
- **Posílit vedoucí postavení v oblasti základního výzkumu.** O průběžné financování výzkumu se staraly tři klíčové agentury: National Science Foundation, Department of Energy's Office of Science a National Institute of Standards and Technology laboratories. Investice pomáhaly položit základy pro nové objevy a nové technologie, díky kterým si Spojené státy udržovaly vedoucí postavení v oblastech náročných na vědu a techniku.
- **Budování přední infrastruktury 21. století.** Snahou amerického prezidenta mělo být nadále investovat do silnic, vysokorychlostních železnic a do nové generace řízení letecké dopravy. Dále mělo být snahou uskutečnit návrh nadnárodní infrastruktury banky, která měla podpořit hospodářskou soutěž a inovace s cílem maximalizovat návratnost těchto investic.
- **Rozvoj moderního vnitřního systému informačních technologií.** Prioritou byla realizace strategie na vytvoření vnitřního systému IT potřebného pro inovace 21. století. Tato virtuální infrastruktura zahrnovala důležité informace výpočetních a síťových platforem. Strategie pomáhala rozšíření přístupu k vysokorychlostnímu internetu, modernizovat rozvodnou síť a zabezpečit kybernetický prostor.

Druhý blok s názvem **Podpora tržně orientovaných inovací** doporučoval tyto kroky.

- **Urychlování obchodních inovací.** Základem této iniciativy bylo zjednodušit slevu na dani na výzkum a experimentování a tím motivovat podniky k inovacím. Pro tyto účely bylo věnováno z rozpočtu pro rok 2011 100 miliard \$. Ty měly sloužit po dobu více než 10 let k investicím na výzkum a vývoj.
- **Podpora inovativních podnikatelů.** Cílem bylo rozšířit půjčky a daňové úlevy na podporu malých i středních podniků a dobře fungujících kapitálových trhů. Pomoci

podnikům měla také patentová reforma a iniciativa, která dostala název Startup America.

- **Vytvoření inovačních center a jejich podpora rozvoje podnikatelských prostředí.** Velký důraz byl kladen na inovační střediska. Hlavním úkolem bylo najít nové možnosti přivedení nadějných vědců a podnikatelů k podpoře inovací do nejmodernějších oblastí. Zároveň bylo potřeba vybudovat spojení mezi novými a stávajícími podnikateli.
- **Podpora inovativních, otevřených a konkurenčních trhů.** Úkolem bylo podpořit inovace zlepšením regulace a přístupu na domácí i zahraniční trh. Snahy jako byla dohoda o volném obchodu s Jižní Koreou, nebo národní exportní iniciativa, přinášely závazek k zajištění spravedlivého a otevřeného exportního trhu pro americké výrobce, což umožňovalo globálně rozšířit americké podniky s cílem zdvojnásobit vývoz do konce roku 2014.

Podnícení pokroku v oblasti národních priorit

- **Rozpoutání revoluce za čistou energii.** Byl učiněn závazek udržení vedoucího postavení, který se vztahuje k nové a vylepšené energetické technologii. Ta má pomoci čelit výzvám v oblasti životního prostředí a posílit energetickou bezpečnost. V návaznosti na úspěšné investice směřující k zdvojnásobení dodávek energie z obnovitelných zdrojů do konce roku 2012 a dalších iniciativ, zpráva nastavuje nové ambiciózní cíle, které povedou k posunu USA na pozici světové jedničky v čisté, bezpečné a nezávislé energetické budoucnosti.
- **Zvýšení pozornosti na biotechnologii, nanotechnologii a pokročilé výroby.** Americký prezident učinil závazek k investicím do inovací, které pomáhají lidskému zdraví, budoucímu hospodářskému růstu a růstu kvalitních pracovních míst. Cílem je propojit vědecké laboratoře se zdravotními klinikami, díky čemuž se urychlí vývoj nových způsobů léčby a léků. Iniciativa národní nanotechnologie (NNI) investuje v oblastech jako je nanotechnologie, která bude podporovat revoluci ve výpočetní technice.

- **Rozvoj průlomových vesmírných vynálezů a jejich aplikací.** Vesmírné vynálezy hrají klíčovou roli v globální komunikaci, navigaci, obchodu i národní bezpečnosti. Vedení národní vesmírné politiky, NASA, ministerstvo obrany a další agentury pracují na prosazování amerických vesmírných vynálezů a jejich následné aplikaci do amerického průmyslu.
- **Zajištění technologických objevů v oblasti zdravotnické péče.** Cílem je podpořit inovace v oblasti zdravotní péče a využít dat a technologií, které pomohou zlepšit kvalitu péče a snížit náklady. Dále je zapotřebí využít IT a dosažených vynálezů při řešení problémů ve zdravotnictví.
- **Zajištění pokroku ve vzdělávacích technologiích.** Spojené státy by se měly snažit podpořit inovace v oblasti technologií, které mají potenciál výrazně zlepšit výkon studentů a zlepšit přístup k celoživotnímu vzdělání a odborné přípravy zaměstnanců. Důležitým úkolem je podpořit výzkum v oblasti průlomových technologií na podporu studia (White House, 2011).

3.3. Čína

Čína si pro svůj ekonomický rozvoj vytváří pětileté plány. Čínský pětiletý plán je strategie, která rozhoduje o budoucím počínání ve věcech sociálních, ekonomických, environmentálních a politických. V tomto plánu jsou zahrnuty velké projekty na celostátní úrovni. Mapuje produktivitu a podíly výstupu národního hospodářství. Dále stanovuje cíle a pokyny pro národní ekonomický rozvoj v dlouhodobém horizontu.

Čína vytvořila svůj první pětiletý plán v roce 1953. Nyní už vydala svůj třináctý pětiletý plán, který byl vytvořen pro období 2016-2020. Hodnocení je prováděno od doby, kdy začne platit nový plán. Vyhodnocení zahrnuje ankety, šetření v terénu, průzkumy a semináře. Předběžná studie se provádí po vyhodnocení. To zahrnuje stovky témat tisíce odborníků a výzkumných pracovníků a to vše poslouží budoucím pětiletkám, aby se mohly dále vyvíjet. Vypracování návrhu nového pětiletého plánu začíná, jakmile se potvrdí základní směr. Poté premiér státní správy vydá zprávu neboli doporučení, které bude přezkoumáno, schváleno a nakonec vydáno jako první verze pětiletého plánu. Finální verze je schválena po konzultaci s odborníky, příslušnými členy strany a civilisty z různých

oblastí. Oficiální pětiletý plán je stále vyvíjející se dokument, který je průběžně vyhodnocován v průběhu příštích pěti let (CanadaWood, 2016).

3.3.1. Desátý pětiletý plán pro období 2001-2005

Základní cíle, které byly stanoveny v desátém pětiletém plánu, byly popsány následovně:

- Dosažení úrovně 7 % průměrného ročního hospodářského růstu.
- Do roku 2005 zvýšit hodnotu HDP na 12.500 miliard juanů v cenách roku 2000 a zvýšit hodnotu HDP na obyvatele na 9.400 juanů.
- Zvýšit počet zaměstnanců ve městech o 40 milionů a zároveň převést přebytečné dělníky z venkova do měst a tím kontrolovat míru nezaměstnanosti ve městech, která by měla být 5 %.
- Udržet stabilní ceny a rovnováhu mezi mezinárodními příjmy a výdaji.
- Optimalizovat a modernizovat průmyslovou strukturu a posílit mezinárodní konkurenceschopnost Číny.
- Držet poměr primárního sektoru na 13 % HDP sekundárního na 51 % HDP a terciárního na 36 % HDP.
- Držet poměr zaměstnaných lidí v primárním sektoru na 44 %, v sekundárním 23 % a terciárním 33 %.
- Zdokonalit národní ekonomiku a úroveň sociálních informačních technologií.
- Posílit síť institucí na provoz infrastruktury.
- Dostat vývojové rozdíly mezi regiony pod účinnou kontrolu a zvýšit úroveň urbanizace.
- Zvýšit financování výzkumu a vývoje na víc než 1,5 % HDP a posílit inovační schopnost sci-tech a tím urychlit technologický pokrok.
- Snížit přirozený růst populace do roku 2005, aby nepřekročil 0,9 % a udržet populaci na méně než 1,33 miliardy.
- Zvýšit lesnatost na 18,2 % a poměr městské zeleně na 35 %.

- Snížit množství velkých vypouštěných znečišťujících látek ve městech i na venkově o 10 % oproti roku 2000 a mimo to přijmout další opatření k ochraně a zachování přírodních zdrojů.
- Zvýšit tempo růstu disponibilního příjmu obyvatel měst a čistého příjmu venkovských obyvatel o 5 %.
- Zvýšit bytovou plochu ve městě na 22 metrů čtverečních do roku 2005 a nainstalovat kabelovou TV do 40 % domácností v Číně (China, 2001).

3.3.2. Jedenáctý pětiletý plán pro období 2006-2010

Jedenáctý pětiletý plán byl strukturován do čtyř základních bloků. První se týkal hospodářského růstu, druhý ekonomické struktury, třetí byl zaměřen na populaci, zdroje a životní prostředí. Poslední se věnoval veřejné službě a životu lidí. Snahou v této pětiletce bylo dále posunout důležité cíle, které již byly stanoveny v předchozím plánu například zvýšit průměrný roční růst HDP na 7,5 %, zvýšit výdaje na R&D na 2 % HDP nebo nadále zvyšovat podíl sektoru služeb zvyšováním pracovních míst. Největší změnou v této strategii je, že už nebyla snaha o to zredukovat nárůst populace, ale naopak ho podpořit. Mnohem více zde byla zaměřena pozornost na zdroje a životní prostředí, kde se rozšířily úkoly na snížení spotřeby energie i vody a na jejich efektivnější využití. Dále zde bylo snahou mimo jiné zvýšit průměrnou dobu vzdělávání, lékařskou péči na venkově, počet nových pracovních míst a průměrný příjem na obyvatele (GOV, 2006).

3.3.3. Dvanáctý pětiletý plán pro období 2011-2015

Dvanáctý pětiletý plán sestavený pro období 2011 až 2015 byl rozdělen do osmi charakteristických oblastí. Ekonomické cíle, hospodářská restrukturalizace, inovace, životní prostředí a čistá energie, zemědělství, živobytí, sociální správa a nakonec reforma. Průměrný meziroční růst HDP byl zde znovu snížen na 7 %, zatímco výdaje na R&D byly opět zvýšeny na 2,2 % HDP a nově vznikl ambiciózní plán docílit získání 3,3 patentů v přepočtu na 10.000 obyvatel. Opět zde vznikly nové cíle v oblasti životního prostředí a

čisté energie, kde se kromě snížení spotřeby vody a energie objevil plán zvýšení podílu nefosilních paliv na 11,4 % na celkové spotřebě energie a snížení emise oxidu uhličitého. Větší důraz byl zde kladen i na zvýšení kvality života, kde bylo snahou o to zvýšit průměrnou délku dožití o jeden rok, zvýšit minimální mzdu a výstavbu bytů pro rodiny s nízkými příjmy. Výrazný pokrok měl nastat v penzijním systému, právním systému, veřejných službách a sociální správě (GOV, 2011).

3.3.4. Třináctý pětiletý plán pro období 2016-2020

Třináctý pětiletý plán by měl být zaměřený podle představeného návrhu na podporu podnikání prostřednictvím velkých vědeckých a technických projektů. Vláda plánuje lepší alokaci zdrojů, práce, kapitálu, půdy a technologií. Důvodem je především nepříznivý trend ve vnímání kvality čínských výrobků na mezinárodní úrovni a slabá přeměna výsledků akademických výzkumů do praxe. Problémem je také velká domácí průmyslová konkurence, která je charakteristická příliš homogenní strukturou. Vláda chce nyní méně zasahovat do konkurenčních odvětví formou tvorby cen i deregulací cen produktů a služeb. Dále bude snaha o to vytvořit funkční systém pro řízení spotřeby energie, vody a stavebních pozemků. Výsledkem má být “energetická revoluce“ v podobě čistých a bezpečných zdrojů nahrazujících fosilní paliva a regulace emisí oxidu uhličitého. Nejvýznamnějším krokem vlády v třináctém pětiletém plánu bude úplné upuštění od politiky jednoho dítěte, kterou má nahradit politika dvou dětí. Rodinám, které mají problémy a dodržují politiku rodinného plánování, má být poskytnuta pomoc. Cílem je dále navázat na úspěchy v protikorupční kampani, v podobě vypracování mechanismu zaměřeného na zastavení korupce (APCO, 2015)

3.4. Shrnutí vybraných strategií

Pojetí plánů strategií růstu je v EU, USA a Číně relativně rozdílné. Důvod se nabízí v odlišnosti celkového politického systému a v kompetencích vedoucích orgánů. V koncepci vytvořených strategií pro země Evropské unie se projevilo respektování suverenity států v podobě obecnějšího rámce. Nastavení cílů muselo být přizpůsobeno všem členským zemím a jejich rozdílné ekonomické úrovni. V případě Spojených států

amerických bylo nalezení konkrétní oficiální strategie, která by zahrnovala všechny oblasti faktorů růstu, obtížné. Důvodem je nastavení systému tak, že každé oblasti se věnuje jiný rezort a jednotná ucelená prorůstová strategie neexistuje. V Číně je situace docela odlišná. Politický režim a nastavení politiky, který je charakteristický plánováním ekonomiky v podobě pětiletých plánů je ideální pro zpracování a následné hodnocení jejích cílů.

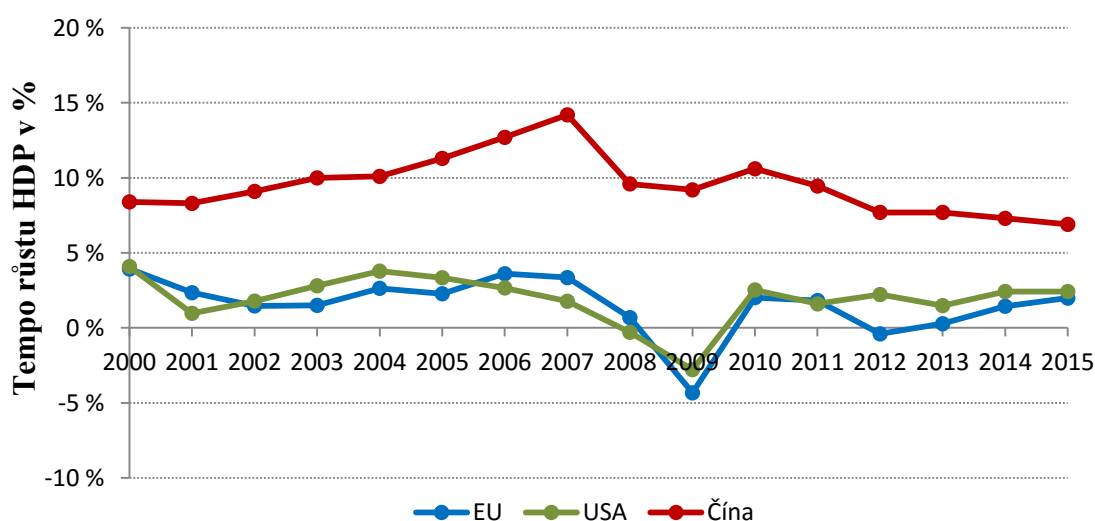
I přesto zde můžeme najít podobné znaky, které se u všech strategií objevují, bez kterých by se dlouhodobý udržitelný růst neobešel. Podobnost lze hledat v obecných pilířích, které jsou u všech téměř stejné. Vždy se soustřeďují hlavně na R&D a jeho aplikaci v praxi. Dále na zvyšování kvality vzdělávání a řešení problémů s nezaměstnaností. Všichni se také zaměřují na environmentální oblast. Velký důraz je kladen na ochranu životního prostředí, které je pro udržitelnost nezbytné. Formulace konkrétních kroků, které vedou k řešení obdobných problémů, se u jednotlivých strategií liší.

4. Porovnání prorůstových politik v USA, EU a Číně z hlediska jejich realizace a efektivity

Cílem této kapitoly je zhodnotit ekonomiky pomocí ekonomických ukazatelů, které se týkají oblastí vyskytujících se ve vytvořených strategiích. Nejprve bude zaměřena pozornost na základní ekonomické ukazatele, tempa růstu HDP, míry nezaměstnanosti a míry zaměstnanosti. Poté budou srovnány výsledky v oblasti R&D, vzdělání a environmentální politiky.

4.1. Výsledky realizace prorůstové politiky v oblasti tempa růstu HDP a nezaměstnanosti

Obr. 4.1. Meziroční tempo růstu HDP v %, ve stálých cenách za roky 2000 – 2015

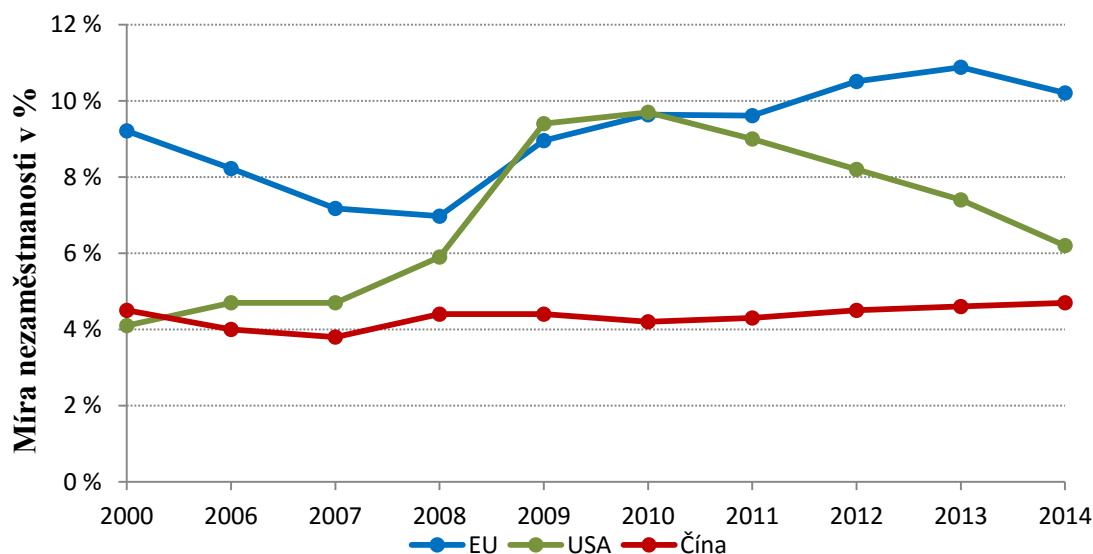

Zdroj: IMF (2016), vlastní zpracování.

Obrázek 4.1. ukazuje tempa růstu HDP v jednotlivých ekonomikách, konkrétní hodnoty jsou uvedeny v tabulce v příloze č. 1. Průběh meziročního tempa růstu je v případě USA a EU velmi podobný a je ovlivněn ekonomickými cykly. Podobné jsou dokonce i procentní hodnoty meziročního růstu. To svědčí o tom, že jsou na tom s ekonomickou úrovní velmi podobně a lze vypočítat určitou závislost. Problémy, které se objeví v jedné ekonomice, se automaticky projeví i v té druhé. To nakonec dokládá i rok

2008, kde obě ekonomiky zažily pokles způsobený vypuknutím celosvětové ekonomické krize, kdy se dokonce dostávají v roce 2009 do záporných čísel, kde hodnota meziroční změny HDP v USA činila -2,8 % a v EU dokonce -4,3 %. Nejvíce se liší rok 2012, kdy EU zažívá opětovný pokles a pád do záporných čísel, kdežto USA si drží růst na úrovni 2,2 %. V diametrálně odlišných hodnotách se pohybuje Čína, která je považována za rozvojovou zemi a vysoká tempa růstu jsou pro ni velice důležité, aby se mohla přiblížit rozvinutým ekonomikám. Postupný pokles růstu až k hodnotám na úroveň 7 % v roce 2015 lze považovat za nepříznivý stav, který by mohl pro Čínu v budoucnu znamenat velký problém. Stanovené cíle Číny ve strategiích však byly splněny. Udržet si meziroční růst na úrovni 7 % pro období 2001 až 2005 se podařilo splnit, taktéž se podařilo splnit závazek udržet si růst 7,5 % HDP pro roky 2006 až 2010. Dalo by se říct, že se podařilo splnit cíl i v jedenácté pětiletce, kde byla nastavena hodnota na 7 % pro období 2011 - 2015. V posledním roce se ovšem dostal růst na hodnotu 6,9 %.

Obr. 4.2. Míra nezaměstnanosti v % z celkového počtu pracovních sil za roky 2000 - 2014

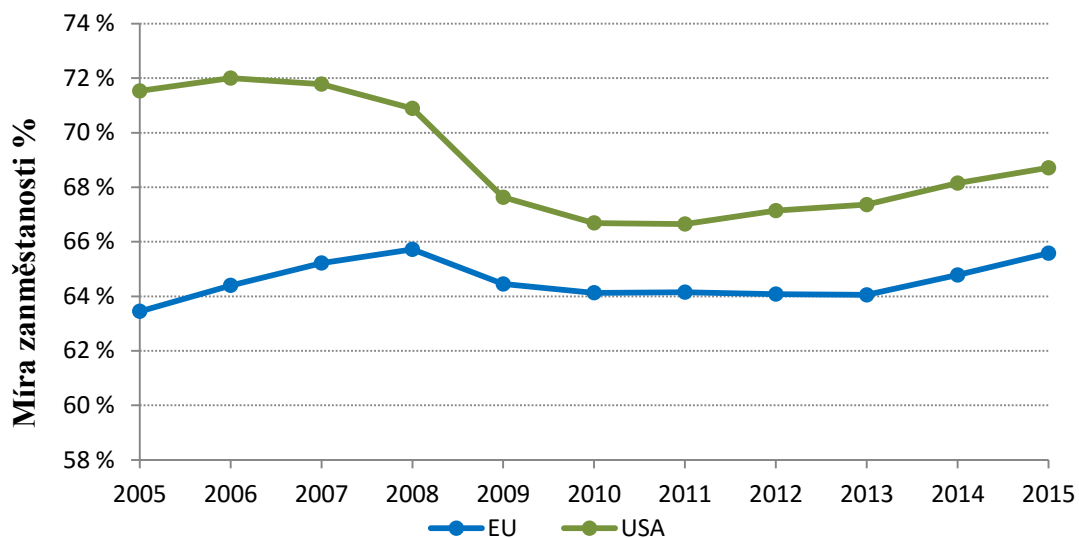

Zdroj: WB (2016), vlastní zpracování.

Na obrázku 4.2. je zobrazen průběh míry nezaměstnanosti, která je chápána jako podíl nezaměstnaných, kteří si aktivně hledají práci, na celkové pracovní síle. Konkrétní hodnoty jsou uvedeny v tabulce v příloze č. 2. Jen mírný nárůst nezaměstnanosti, která není nijak ovlivněna hospodářskými cykly, lze zaznamenat u ekonomiky Číny, jejíž hodnota se stále pohybovala v rozmezí 3,8 % až 4,7 %. Výrazný nárůst nezaměstnanosti zaznamenala ekonomika USA už v roce 2008. Růst nezaměstnanosti kulminoval v roce

2010, kdy hodnota nezaměstnanosti byla až na úrovni 9,6 %. Poté však míra nezaměstnanosti v USA až do konce sledovaného období klesá na úroveň 6%. Nárůst nezaměstnanosti v souvislosti s ekonomickou krizí se projevil také v zemích EU s ročním zpožděním a trval až do roku 2013, kdy průměrná míra nezaměstnanosti v členských státech dosáhla hodnoty 10,9 %.

Obr. 4.3. Míra zaměstnanosti v % za roky 2005 – 2015

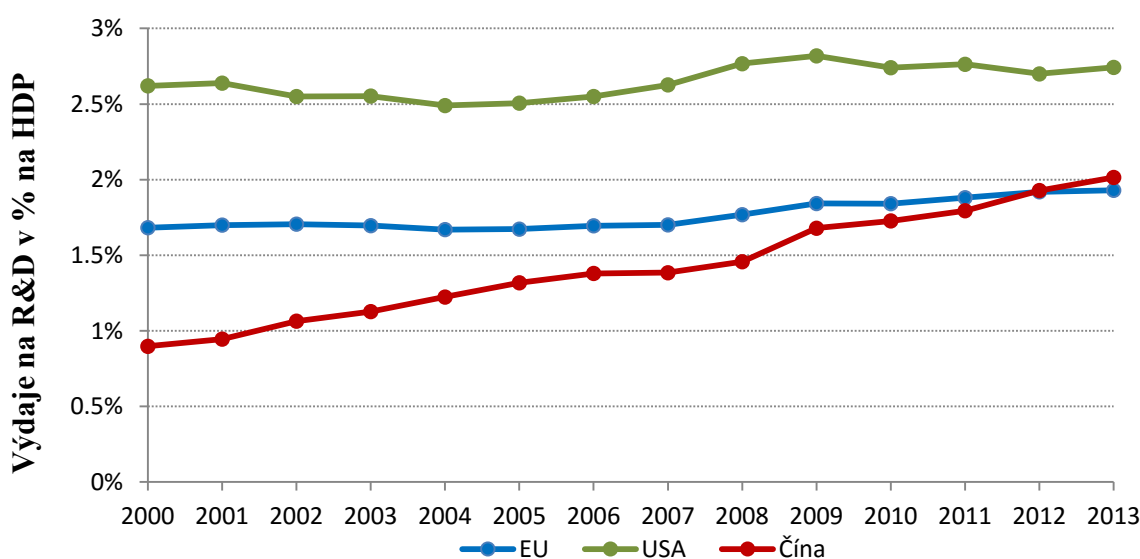
Zdroj: OECD (2016), vlastní zpracování.

Ve strategiích zvolených ekonomik se také objevuje termín míry zaměstnanosti. Proto je jeho průběh zachycen na obrázku 4.3. Graf uvádí pouze hodnoty USA a EU z důvodu nedostupnosti dat Číny. Míra zaměstnanosti je zde vypočítána, jako podíl počtu zaměstnaných na počtu obyvatel v produktivním věku. Cílem EU ve strategii Evropa 2020 je zvýšit míru zaměstnanosti na úroveň 75 %. Z grafu je zřejmé, že dosažení toho cíle bude do roku 2020 pravděpodobně nemožné. Tato hodnota stoupla od roku 2010 pouze o jeden a půl procentního bodu (p. b.), do roku 2015 na hodnotu 65,6 %.

4.2. Výsledky v oblasti R&D, vzdělání a environmentální politiky

V této subkapitole je pomocí vybraných ukazatelů porovnána realizace strategických kroků v oblasti R&D, vzdělání a environmentální politiky.

Obr. 4.3. Hrubé domácí výdaje na R&D k HDP v % za roky 2000 - 2013

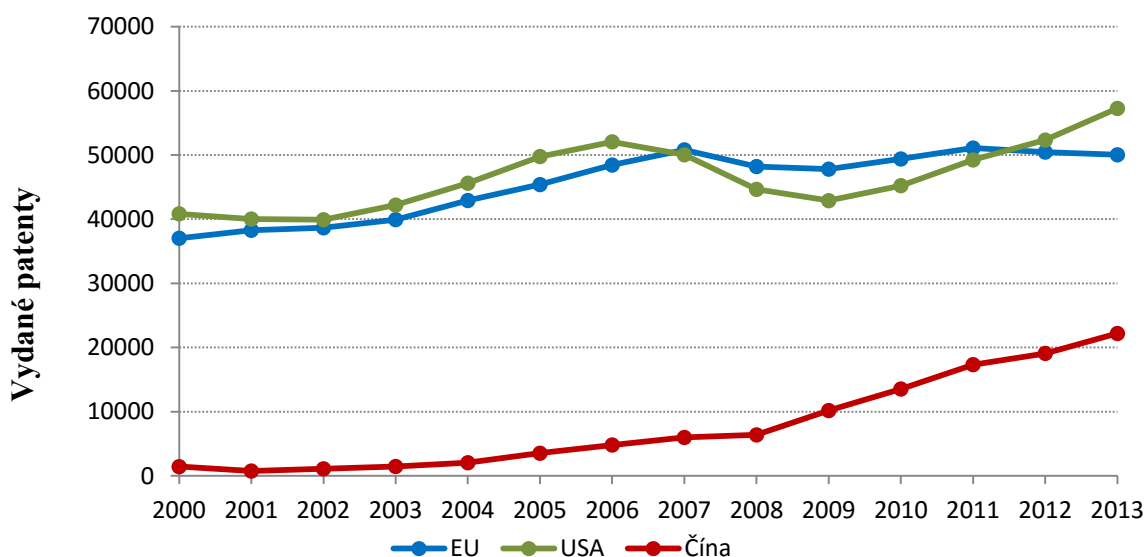

Zdroj: OECD (2016), vlastní zpracování.

Graf na obrázku 4.3. zobrazuje hrubé domácí výdaje, t.j. veškeré výdaje (běžné i kapitálové) vynaložené na R&D jak vládou, tak i soukromým sektorem, vyjádřené k celkovému HDP. Z grafu je patrné, že progresivní strategii Čína podpořila skutečnými kroky a dodržela svůj závazek v podobě zvyšování výdajů na R&D. Velmi nízkou hodnotu, která byla v roce 2000 na úrovni 0,9% HDP, se podařilo více než zdvojnásobit na úroveň 2 % v roce 2013 a tím se jí podařilo předejnat EU. Hodnoty EU se v průběhu let 2000 až 2007 stále pohybovaly kolem hodnoty 1,7 %. Nepatrný nárůst přišel až v roce 2008 a 2009, kdy se hodnoty vyšplhaly na úroveň 1,85 % a v roce 2013 byla hodnota výdajů 1,9 % HDP. Nejvíce však na R&D vynakládá USA, která také zaznamenala výraznější nárůst výdajů v letech 2008 a 2009, kdy hodnota dosáhla 2,8 % HDP. Cíl EU uvedený v Lisabonské strategii zvýšit výdaje na R&D na úroveň 3 % HDP do roku 2010 se nepodařilo naplnit. Stejný cíl byl stanoven i ve strategii Evropa 2020 s posunutým termínem do roku 2020. Cíle v podobě zvýšení výdajů na R&D byly zakomponovány i do

strategií Číny. V desátém pětiletém plánu je uvedený cíl v podobě zvýšení výdajů na R&D z 1,3 % HDP na 2 % HDP v roce 2005. Z důvodu odlišných hodnot v grafu, které nesedí už s rokem 2001, kde činí hodnota výdajů u Číny 0,95 %, bude srovnávána procentní změna, která by měla být podle strategie 0,7 p. b. Takového nárůstu se ovšem Číně nepodařilo dosáhnout, jelikož její skutečný nárůst byl pouze o 0,37 p. b. Do roku 2015 si stanovila nový cíl v podobě hodnoty výdajů 2,2 % HDP. Graf na obrázku 4.3. je sestaven pouze do období 2013, i přes to je velice pravděpodobné, že se ji k cíli podařilo přiblížit, neboť v roce 2013 byla hodnota výdajů přes 2 %. Cíl zvyšování výdajů na vědu a výzkum se nachází také ve strategii Americké konkurenceschopnosti 2001.

Obr. 4.4. Vydané patenty v rámci smlouvy o patentové spolupráci (PCT) za roky 2000 – 2013

Zdroj: OECD (2016), vlastní zpracování.

Jak se projeví výše výdajů na R&D, lze vyčíst z grafu na obrázku 4.4., který hodnotí efektivitu R&D z pohledu vydaných patentů v rámci smlouvy o patentové spolupráci (PCT), jež vymezuje Evropský patentový úřad (EPO) od roku 1978. Zahrnutý by zde samozřejmě měly být i ty patenty, které byly zapsány v jiných patentových úřadech, jako je např. americký patentový úřad (USPTO). Velice dobře jsou na tom v absolutním vyjádření vydaných patentů EU i USA. Pokud vezmeme v úvahu, že i v absolutním vyjádření dlouhodobě USA vynakládá více výdajů na R&D než EU, je velice zajímavé, že EU dokázala držet s USA krok až do roku 2012. O dost hůř je na tom Čína, která i přes intenzivní zvyšování celkových výdajů na R&D, stále zaostává za těmito dvěma ekonomikami.

V Příloze č. 3. je dále uveden graf, který je zkonstruován na základě počtu výzkumných pracovníků v přepočtu na 1000 obyvatel. Je jasné, že Čína při svém počtu obyvatel je na tom opět nejhůř. Daleko zajímavější srovnání je mezi USA a EU. USA je na tom ve všech letech lépe než EU. Ta, i když má v absolutním měřítku více vědeckých pracovníků, v přepočtu na obyvatele je to méně. U všech ekonomik existuje z dlouhodobého pohledu vzrůstající trend.

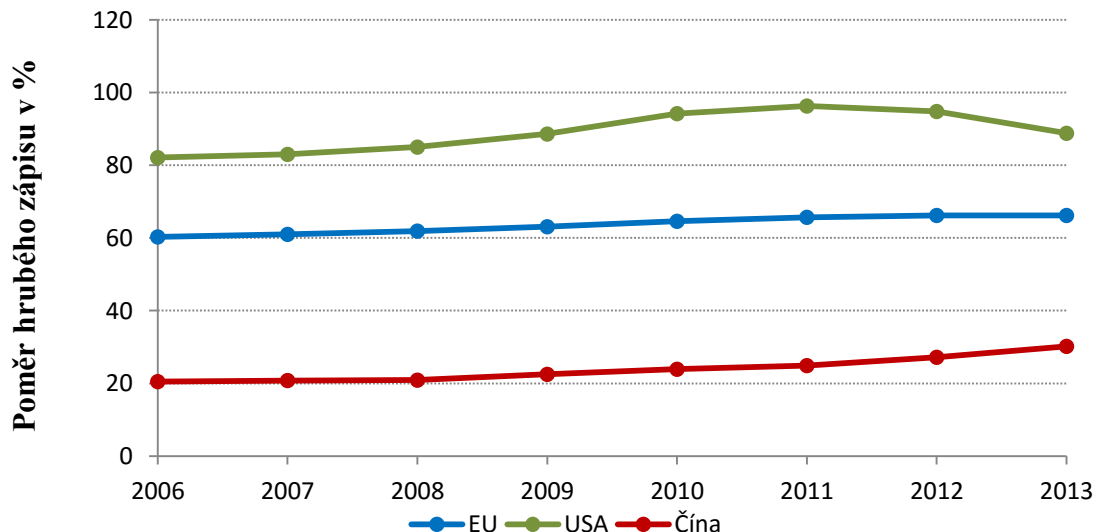
Obr. 4.5. Počet žáků na učitele v primárním vzdělávání 2006 – 2013

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
EU	13.76	13.48	13.41	13.27	13.06	13.04	13.26	13.33
USA	13.81	13.80	13.69	13.87	13.59	14.29	14.42	14.45
Čína	18.25	17.68	17.55	17.22	16.84	16.79	16.85	16.85

Zdroj: WB (2016), vlastní zpracování.

Jak jsou na tom vybrané ekonomiky v oblasti primárního vzdělávání je možné zjistit z obrázku 4.5., který udává počet žáků připadajících na jednoho učitele. Největší pokrok v této oblasti udělala Čína, která se posunula z počtu 18,25 žáků v roce 2006 na 16,85 žáků v roce 2013. Pořád je to ale mnohem víc, než je tomu u ostatních dvou ekonomik. Zhoršující se trend byl zaznamenán v primárním vzdělávání USA, která se od roku 2006 zhoršila z počtu 13,81 žáků na 14,45 v roce 2013. Nejlépe v tomto ukazateli dopadla EU, která dokázala v průběhu 7 let počet žáků na jednoho učitele snížit.

Obr. 4.6. Hrubý zápis do terciárního vzdělání 2006 – 2013

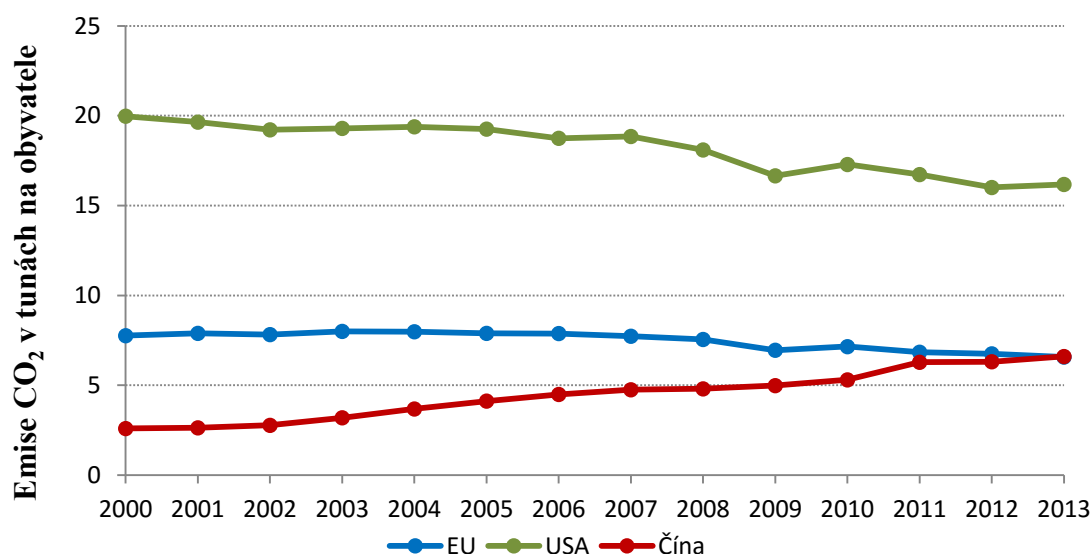

Zdroj: WB (2016), vlastní zpracování.

Na obrázku 4.6. se nachází graf vytvořený z dat ukazatele hrubého zápisu do terciárního vzdělání. Ten se počítá, jako poměr celkového zápisu k počtu obyvatel ve věkové skupině, která oficiálně odpovídá úrovni vzdělání. Tento ukazatel vzdáleně zobrazuje situaci terciárního vzdělávání ve vybraných ekonomikách. Pohled na graf, který se nachází na obrázku 4.6. napovídá, že nejlépe je na tom USA, která si drží po celé období

od roku 2006 až po rok 2013 velmi vysoké hodnoty. O něco hůře je na tom EU a úplně nejhorší výsledky jsou zaznamenány u Číny, která od roku 2008 vykazovala mírné zlepšení.

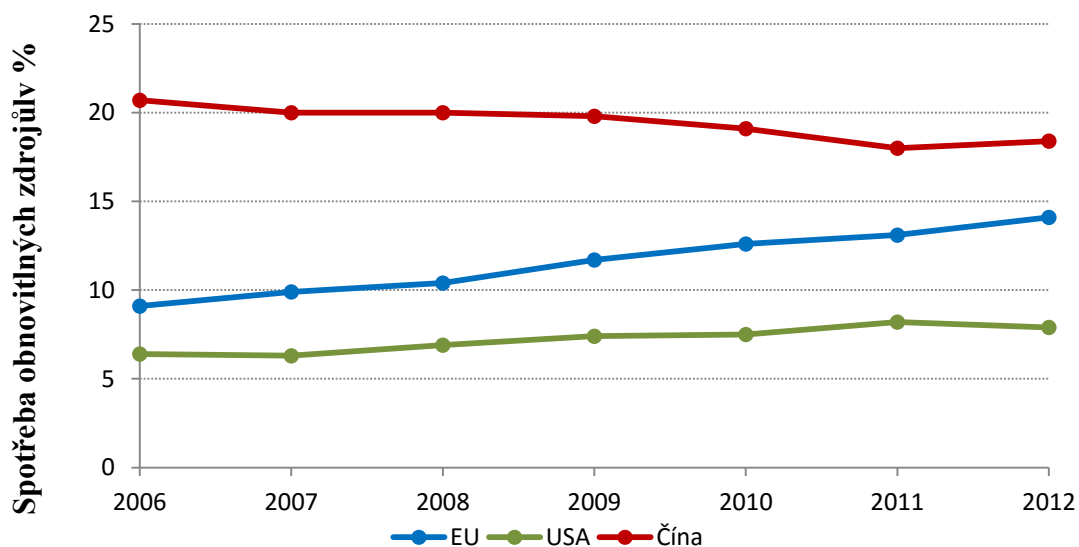
Obr. 4.7. Emise CO₂ v tunách na obyvatele 2000 – 2013

Zdroj:OECD (2016), vlastní zpracování.

K hodnocení oblasti environmentální politiky byl zvolen ukazatel emise CO₂ v tunách na obyvatele. Průběh hodnot tohoto ukazatele je zachycen na obrázku 4.6. Z grafu je patrné, že Číně i přes to, že se ve své strategii zaměřuje na životní prostředí, hodnoty emise CO₂ stále rostou. Nejvyšší hodnoty emisí má ekonomika USA, pozitivní ovšem je, že se jí dlouhodobě daří tyto hodnoty snižovat. Velice dobrých výsledků s ohledem na to, že se jedná o skupinu vyspělých států, dosahuje EU, které se daří mírně tyto hodnoty stále snižovat. Špatných výsledků v této oblasti si je Čína vědoma, proto si také stanovila závazek pro období 2011-2015 snížit emise oxidu uhličitého o 17% v přepočtu na jednotku HDP. Stejný cíl je také ve strategii amerických inovací.

Obr. 4.6. Spotřeba obnovitelné energie za období 2006-2012

Zdroj:WB (2016), vlastní zpracování.

Spotřeba obnovitelné energie se počítá, jako podíl obnovitelných zdrojů energie na celkové konečné spotřebě energie. Ve strategii Evropa 2020 je uvedený cíl zvýšit podíl energie z obnovitelných zdrojů na 20% do roku 2020. Pokud bude nárůst obnovitelných zdrojů v nadcházejících letech stejný jako z roku 2011 na rok 2012 (1 p. b.), bude možné tohoto závazku dosáhnout. Velice zajímavý je fakt, že nejvyšší podíl spotřeby obnovitelných zdrojů energie vykazuje právě Čína a nejnižší USA. Tyto výsledky mohou působit poněkud překvapivě, a proto se nabízí otázka, jestli nemohou být tyto výsledky ovlivněny nepravdivými informacemi ze strany Čínské vlády.

5. Závěr

Prorůstovou politiku si lze představit, jako soubor nástrojů tvůrců hospodářské politiky, které pomáhají stimulovat ekonomický růst země v dlouhém období. Přístupy k této problematice se v čase vyvíjely a postupně začaly vznikat teorie, zabývající se faktory, které mohou pozitivně ovlivňovat celkový výstup ekonomiky. Byly to tzv. teorie růstu, kterým byla věnována druhá kapitola této práce, kde byly na závěr shrnuty všechny známé zdroje růstu. Ty poté posloužily, jako důležité směrodatné body pro vyhledávání strategií vybraných ekonomik, USA, EU a Číny nezbytných pro třetí kapitulu, kde byly zpracovány ty nejvhodnější strategie vybraných ekonomik. Hledání se neobešlo bez obtíží především u země USA, která neměla žádnou oficiální jednotnou strategii, kde by byly konkrétnější cíle, které by se více hodily pro následné porovnávání a zhodnocení. Ve třetí kapitole byly vybrány ekonomické ukazatele, které nejlépe vystihují charakter strategií a oblast jejich cílů. Pomocí těchto ukazatelů bylo zhodnoceno počínání ekonomik v plnění jimi stanovených cílů.

Zjištěním této práce je, že Evropská unie bude mít veliký problém v uskutečnění cílů stanovených pro rok 2020 v oblasti zaměstnanosti a R&D kde nadále není schopna více zvýšit výdaje a plnit tak cíl, který si přecevzala, už v Lisabonské strategii. Situaci nedokázala příliš zlepšit ani v oblasti vzdělávání. Úspěchy by ovšem mohla zaznamenat v environmentální oblasti, pokud se jí podaří udržet do roku 2020 pozitivní trend z roku 2012.

Číně se podařilo zatím dodržet cíl v meziročním růstu HDP nastolený ve všech třech pětiletých plánech, které dosud jdou zhodnotit. V oblasti R&D se sice nepovedl uskutečnit cíl určen pro rok 2005, následně se však podařilo nastavit cíl reálněji, který už byl ve finančních silách Číny. Ne příliš dobrých výsledků bylo znamenáno v oblasti vzdělávání, kde byly znatelné mezery Číny. Snaha Číny v oblasti environmentální politiky, která byla projevna ve zpracovaných strategiích, se zatím nepotkala s úspěchem v podobě reálných výsledků v oblasti znečištění, které by snad mohly přijít s odstupem času.

Tím že nebyla forma Amerických strategií nejvhodnější je potřeba přistoupit v hodnocení jejich výsledků odlišně. Jejich celkové výsledky byly v porovnání s ostatními dvěma ekonomikami velice dobré. Ve vývoji HDP a nezaměstnanosti projevila větší

odolnost k následnému doznívání ekonomické krize v porovnání s EU, která zažila následnou druhou vlnu doznívající ekonomické krize. Z pohledu R&D je zřejmé, že klade velikou pozornost právě na tuto oblast a považuje ji za velice důležitou. Nejhorších výsledků bylo dosaženo v environmentální části, kde by bylo potřeba v budoucnu učinit kroky k nápravě této nepříznivé situace.

Seznam použité literatury

Monografie

ACEMOGLU, Daron. *Introduction to moderneconomicgrowth*. Princeton, New Jersey: Princeton University Press, 2009, 1008 s. ISBN 978-0-691-13292-1.

ČIHÁK, Martin a Tomáš HOLUB *Teorie růstové politiky*. Praha: VŠE v Praze 2000. 170 s. ISBN 80-245-0126-0.

HAMPL, Mojmír *Vyčerpání zdrojů- skvěle prodejný mýtus* Praha: CEP 2004, 64 s. ISBN 80-86547-28-0

KLIKOVÁ, Christiana, Igor KOTLÁN et al. *Hospodářská politika*. 3.vyd. Ostrava: Sokrates, 2012, 293 s. ISBN 978-80-86572-76-5

KLIKOVÁ, Christiana, Igor KOTLÁN *Hospodářská politika*. Ostrava: Sokrates, 2003, 276 s. ISBN 80-86572-04-8

KLVÁČOVÁ, Eva, Jiří MALÝ a Karel MRÁČEK *Lisabonská strategie: posílí nebo oslabí evropskou konkurenceschopnost?* Praha: professionalpublishing 2006, 116s. ISBN 80-86946-25-8

MEADOWS, Donella, Dennis MEADOWS a Jorgen RANDERS *Překročení mezí* Praha: Argo, 1995 320 s. ISBN 80-85794-83-7

SAMUELSON, Paul A. a Willian D. NORDHAUSE *Ekonomie*. Praha: Nakladatelství Svoboda, 1991, 1011 s. ISBN 80-205-0192-4

VARADZIN, František et al. *Ekonomický rozvoj a růst*. Praha: Professional Publishing, 2004, 329 s. ISBN 80-86419-61-4.

Elektronické zdroje

APCO, 2015 *The 13th Five-Year Plan: Xi Jinping Reiterates his Vision for China* [online]. [cit. 2016-04-08]. Dostupné z: <http://www.apcoworldwide.com/docs/default-source/default-document-library/Thought-Leadership/13-five-year-plan-think-piece.pdf?sfvrsn=2>

BUSINESSINFO, 2003. *Lisabonská strategie* [online]. [cit. 2016-03-05]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/lisabonska-strategie-5134.html>

CANADA WOOD, 2016 *An introduction to China's Five-Year Plans* [online]. [cit. 2016-04-08]. Dostupné z: <http://canadawood.org/blog/an-introduction-to-chinas-five-year-plans/>

CHINA, 2001 *The 10th Five-Year Plan (2001-2005)* [online]. [cit. 2016-04-08]. Dostupné z: <http://www.china.org.cn/english/MATERIAL/157629.htm>

EVROPSKÁ KOMISE, 2010 *EVROPA 2020 Strategie pro inteligentní a udržitelný růst podporující začlenění* [online]. [cit. 2016-02-15]. Dostupné z: http://www.vlada.cz/assets/evropske-zalezitosti/evropske-politiky/strategie-evropa-2020/Evropa_2020_cz_Sdeleni_EK.pdf

EVROPSKÁ KOMISE, 2016 *Evropa 2020* [online]. [cit. 2016-02-20]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/europe2020/index_cs.htm

GOV, 2006 *Facts and figures: China's main targets for 2006-2010* [online]. [cit. 2016-4-06]. Dostupné z: http://www.gov.cn/english/2006-03/06/content_219504.htm

GOV, 2011 *Key targets of China's 12th five-year plan* [online]. [cit. 2016-04-03]. Dostupné z: http://www.gov.cn/english/2011-03/05/content_1816822.htm

IMF, 2016 *World Economic Outlook Database* [online]. International Monetary Fund [cit. 2016-04-20]. Dostupné z: <http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2016/01/weodata/index.aspx>

MPO, 2006 *Lisabonská strategie* [online]. Ministerstvo průmyslu a obchodu. [cit. 2016-02-13]. Dostupné z: <http://www.mpo.cz/dokument2860.html>

MALÝ, Jiří a MRÁČEK, Karel, 2011 *Vyhodnocení Lisabonské strategie: vliv na konkurenceschopnost EU a členských států* [online]. [cit. 2016-02-08]. Dostupné z: http://www.eu-vyzkum.eu/pdf/Podklad_seminar_4.pdf

PORTER, Michael a DebraOPSTAL, Debra, 2001 *U.S. COMPETITIVENESS 2001: Strengths, Vulnerabilities and Long-Term Priorities* [online]. [cit. 2016-03-01]. Dostupné z: <http://www.compete.org/storage/images/uploads/File/PDF%20Files/Competitiveness%20Index%202001.pdf>

PROCULTURE, 2005 *Komise představila ambiciózní strategii růstu a zaměstnanosti pro EU* [online]. [cit. 2016-02-27]. Dostupné z: <http://www.proculture.cz/cultureinfo/evropska-unie/komise-predstavila-ambiciozni-strategii-rustu-a-zamestnanosti-pro-eu-640.html>

OECD, 2016 *OECD.stat* [online]. [cit. 2016-04-22]. Dostupné z: <http://stats.oecd.org/Index.aspx?DatasetCode=>

STACH, Stanislav, 2004 *Kokova zpráva o stavu Lisabonské strategie* [online]. [cit. 2016-02-12]. Dostupné z: http://www.naseevropa.cz/portal/port_data.nsf/927b725e08d36a78c1256ea50030ae62/d11a635dd385a4cdc1256f4d0046c352?OpenDocument

THE WORLD BANK, 2016. *World Development Indicators* [online]. [cit. 2016-04-12]. Dostupné z: <http://databank.worldbank.org/data/reports.aspx?source=2&country=&series=SL.UEM.TOTL.ZS&period=>

WHITE HOUSE, 2011 *StrategyforAmricanInnovation* [online]. [cit. 2016-03-05]. Dostupné z: <https://www.whitehouse.gov/innovation/strategy/executive-summary>

WHITE HOUSE, 2016 *OSTP Initiatives* [online]. [cit. 2016-03-05]. Dostupné z: <https://www.whitehouse.gov/administration/eop/ostp/initiatives>

Seznam zkratk

EPO – Evropský patentový úřad

EU – Evropská unie

HDP – hrubý domácí produkt

IT – informační technologie

K-12 – vzdělávací systém

NASA – národní úřad pro letectví a kosmonautiku

NNI- Iniciativa národní nanotechnologie

p. b. – procentní bod

PCT - smlouvy o patentové spolupráci

R&D – research and development – výzkum a vývoj

Sci-tech – science technology- vědecká technologie

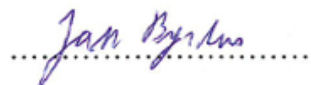
USA – Spojené státy americké

USPTO – Americký patentový úřad

Prohlašuji, že

- jsem byl seznámen s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, bakalářskou práci užít (§ 35 odst. 3);
- souhlasím s tím, že bakalářská práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucího bakalářské práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o bakalářské práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, bakalářskou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne 6.5.2016

Jan Byrtus

Seznam příloh

Příloha č. 1 Meziroční tempo růstu HDP v %, ve stálých cenách za roky 2000 – 2015

Příloha č. 2 Míra nezaměstnanosti v % z celkového počtu pracovních sil za roky 2000 - 2014

Příloha č. 3 Počet výzkumných pracovníků v přepočtu na 1000 obyvatel za roky 2000 - 2013

Přílohy

Příloha č. 1 Meziroční tempo růstu HDP v %, ve stálých cenách za roky 2000 – 2015

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
EU	3.93	2.35	1.47	1.5	2.64	2.28	3.61	3.35	0.69	-4.3	2.02	1.83	-0.4	0.28	1.45	1.4
USA	4.09	0.98	1.79	2.81	3.79	3.35	2.67	1.78	-0.3	-2.8	2.53	1.6	2.22	1.49	2.43	2.4
Čína	8.4	8.3	9.1	10	10.1	11.3	12.7	14.2	9.6	9.2	10.6	9.46	7.7	7.7	7.3	6.4

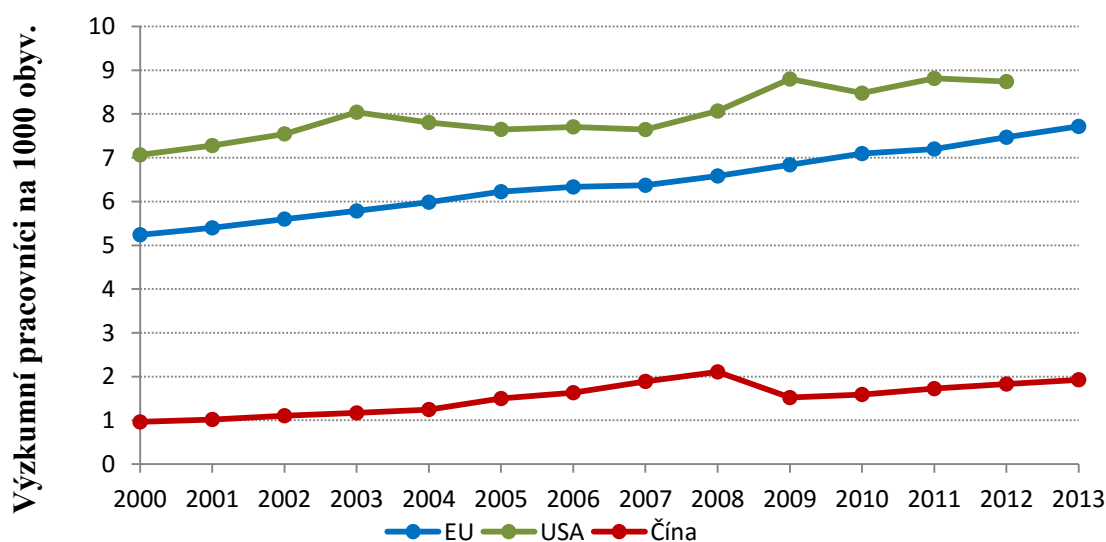
Zdroj: IMF (2016), vlastní zpracování.

Příloha č. 2 Míra nezaměstnanosti v % z celkového počtu pracovních sil za roky 2000 – 2014

	2000	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
EU	9.2	8.2	7.2	7.0	9.0	9.6	9.6	10.5	10.9	10.2
USA	4.1	4.7	4.7	5.9	9.4	9.7	9.0	8.2	7.4	6.2
Čína	4.5	4.0	3.8	4.4	4.4	4.2	4.3	4.5	4.6	4.7

Zdroj: WB (2016), vlastní zpracování.

Příloha č. 3 Počet výzkumných pracovníků v přepočtu na 1000 obyvatel za roky 2000 – 2013

Zdroj: OECD (2016), vlastní zpracování.